

REKREACYJNO-UZDROWISKOWE ZAPLECZE
BALNEOLOGICZNYCH KURORTÓW GALICJI WSCHODNIEJ

Karl Bankowski¹, Wira Budzyn², Ludmyła Rybak²

¹Kołodź pedagogiczny LNU im. Iwana Franka, Lwów,

²Lwowski Państwowy Uniwersytet Kultury Fizycznej, Lwów

Анотація. В історичному розрізі досліджено розвиток рекреаційно-оздоровчої бази бальнеологічних курортів східної Галичини, як додаткових лікувальних та оздоровчо-реабілітаційних засобів для їхніх пацієнтів, що дають змогу комплексно застосовувати у їхньому лікуванні рекреаційних фізичних навантажень різної спрямованості.

Ключові слова: бальнеологічний курорт, рекреаційні фізичні навантаження.

Streszczenie. Historycznie zbadany rozwój rekreacyjno-wypoczynkowego zaplecza uzdrowisk balneologicznych Galicji wschodniej, jako dodatkowych środków leczniczych i uzdrowiskowo-rehabilitacyjnych, umożliwiających zastosowanie w złożonym leczeniu pacjentów rekreatywnej aktywności fizycznej o różnych orientacjach.

Słowa kluczowe: kurort balneologiczny, rekreacyjna aktywność fizyczna.

Abstract. Historically, the development of the recreational base of the balneological resorts of eastern Galicia as an additional medical and health-rehabilitation means for their patients, enabling the use in a complex treatment of patients of recreational physical activity with different orientations.

Key words: balneological resort, recreational physical activity.

Od dawna koncepcja organizacji uzdrowisk balneologicznych jest ukierunkowana nie tylko na leczenie pacjentów, ale także na uzdrowienie szerszych warstw czasowiczów poprzez ich aktywność fizyczną o charakterze rekreacyjnym, co pozwala znacznie zwiększyć frekwencję i zyski z zapewniania usług gościom kurortu. Pozwalają na to urzędnienia, zaliczane do baz towarzyszących uzdrowisk, uzupełniające bazy noclegowe i gastronomiczne. W skład bazy towarzyszącej wchodzi urzędnienia, mające bezpośrednie i pośrednie przeznaczenie turystyczne, umożliwiające czasowiczom korzystanie z walorów turystycznych danego terenu, ułatwiające uprawianie turystyki, rozrywkowe i usługowe. Zalicza się do nich także baseny, kąpieliska, wypożyczalnie sprzętu sportowego, wyciągi narciarskie i inne objekty sportowo-rekreacyjne [1].

Z innego punktu widzenia, uzdrowiska balneologiczne, odwiedzane przeważnie przez osoby z różnymi schorzeniami, dla których ćwiczenia fizyczne i zabiegi rekreacyjne występują, jako dodatkowe środki lecznicze i uzdrowiskowo-rehabilitacyjne, muszą zapewnić dla swoich gości odpowiednie urządzenia. Dla tego celem naszego badania wybrano historyczny rozwój zaplecza rekreacyjno-sportowego uzdrowisk balneologicznych Galicji wschodniej, jako dodatkowych środków leczniczych i uzdrowiskowo-rehabilitacyjnych, umożliwiających zastosowanie w złożonym leczeniu pacjentów rekreatywnej aktywności fizycznej o różnych orientacjach.

Pierwsza zгадка o urządzeniach sportowo-rekreacyjnych balneologicznego uzdrowiska galicyjskiego sięga 1888 r., informując, że w okolicznych lasach uzdrowiska Rymanowa Zdroju wytyczono chodniki i ścieżki spacerowe dla dozowanego chodzenia leczniczego. Jedną z nielicznych wzmianek o urządzeniach sportowo-rekreacyjnych uzdrowisk balneologicznych czasów przedwojennych i międzywojennych dotyczy uzdrowiska Hrebenów, gdzie oprócz sanatoriów i pensjonatów były korty tenisowe, kąpiele rzeczne w Oporze, plaża, boisko sportowe i plac zabaw dla młodzieży. Na początku XX w. w uzdrowisku Szczawnica kuracjom zapewniano możliwość uprawiania letnich i zimowych sportów. W uzdrowiskach powstawały baseny kąpielowe, tory saneczkowe, trasy narciarskie i boiska sportowe. W 1927 r. w Krynicy Zdroju wybudowano stadion hokejowy, tor saneczkowy i wyciąg narciarski. W Muszynie w 1928 r. zarząd miasta urządził nad rzeką Poprad specjalną plażę, zaopatrując ją w kabiny, ławki i piasek. W pobliżu rezydencji kościelnej Pidlute w 1939 roku były wyposażone strzelnica, dansing, basen i korty tenisowe.

Jeżeli chodzi o współczesne uzdrowiska balneologiczne Galicji wschodniej, to warto wspomnieć o „Bardiewskich Kupelach” – jednym z najstarszych i najbardziej znanych kurortów na Słowacji, gdzie znajdują się 2 odkryte baseny, kompleks 6 kortów tenisowych, boisko do siatkówki i koszykówki oraz pole do minigolfa. Współczesny Iwonicz posiada odkryte i kryte pływalnie, wyciąg narciarski, trasy narciarstwa biegowego, ścieżki spacerowe, trasy rowerowe, stadnina koni, korty tenisowe, boiska do siatkówki i koszykówki. W Krynicy – jednej z najlepszych baz sanatoryjnych w Polsce – można skorzystać z usług basenu, przejechać się trasą saneczkową „Sankostrada”, pojeździć konno, na łyżwach (w krytym lodowisku), pospacerować po malowniczych peryferiach Krynicy i pograć w tenisa. W uzdrowisku Piwniczna Zdrój popularne są wędrówki górskie; żywiłowo rozwija się kolarstwo górskie oraz narciarstwo. Popularna staje się górską turystyka konna, kajakerstwo górskie i nieco elitarne sporty ekstremalne.

Nieco skromniej w porównaniu z uzdrowiskami balneologicznymi Galicji wschodniej, okazałymi się po II w. ś. na terenach Polski i Słowacji, wyglądają kurorty na Ukrainie. Obecnie Czercze – sanatorium w obwodzie iwano-frankowskim – oficjalnie otwarte w 1928 r., posiada klub z salą bilardową, salą do tenisa stołowego, i boiska sportowe. Lubiń Wielki może przedstawić do usług kuracjuszy

tylko klub na parterze jadalni z salą taneczną i ze stołami bilardowymi, a także salę do gimnastyki medycznej, skromnie wyposażoną w symulatory.

Badanie strategii rozwoju turystyki uzdrowiskowej w polsko-ukraińskiej części Euroregionu Karpackiego wykazuje, że Baza towarzysząca mocno zróżnicowana w obrębie poszczególnych uzdrowisk. We wszystkich miejscowościach znajdują się wytyczone ścieżki spacerowe, boiska do gry w siatkówkę i koszykówkę, a w Iwoniczu Zdroju i Rymanowie Zdroju są korzystne warunki do uprawiania sportów zimowych (wytyczone szlaki, wyciągi narciarskie). W Iwoniczu Zdroju funkcjonuje również stadnina koni. Dużą atrakcją dla turystów odwiedzających uzdrowiska są pływalnie kryte i odkryte, które zlokalizowane są w większości uzdrowisk (tab.1)[2]:

Tablica 1

Baza towarzysząca uzdrowisk karpackich

Cecha	Iwonicz Zdroj	Rymanow Zdroj	Polańczyk	Horyniec
Pływalnie odkryte i kryte	+	+	+	+
Wyciąg narciarski	+	+	-	-
Trasy narciarstwa biegowego	+	+	-	-
Ścieżki spacerowe	+	+	+	+
Trasy rowerowe	+	+	+	-
Stadnina koni	+	-	-	-
Korty tenisowe	+	+	-	-
Boiska do siatkówki, koszykówki	+	+	+	-

Badania E. Węclawowicz-Bilskiej, poświęcone współczesnym uzdrowiskom polskim, też dotyczą obiektów i urządzeń sportowo-rekreacyjnych niektórych kurortów galicyjskich (tab. 2) [3]:

Tablica 2

Obiekty i urządzenia sportowe wybranych uzdrowisk polskich

Nazwa uzdrowiska	Wyciągi narciarskie, koleje górskie	Baseny otwarte	Baseny kryte	Korty tenisowe
Iwonicz	1	1	2	6
Krynica	7 + 2	1	2	-
Muszyna	4	3	1	4
Piwniczna	15 (w okolicy)	1	-	4
Rabka	3	1	-	2
Rymanów	1	1	-	1
Szczawnica	4	-	2	-
Żegistów	2	-	-	1

W najmłodszym i dla tego najbardziej współczesnym kurorcie balneologicznym Ukrainy – Schodnicy – zabiegi lecznicze, stosowane dla złożonego leczenia różnych schorzeń, przewidują obowiązkowe dozowane chodzenie lecznicze, gimnastykę leczniczą, ćwiczenia w salach gimnastycznych, korzystanie z sauny i pływalni, grę w tenisa na własnych kortach i inne formy rekreatywnej aktywności fizycznej na obiektach sportowo-rekreacyjnych licznych ośrodków uzdrowiska.

Wnioski. Współczesne uzdrowisko balneologiczne bez dobrego zaplecza sportowo-rekreacyjnego – to zwykły szpital, biernie korzystający z naturalnych walorów miejscowości. W takim ośrodku niemożliwe jest zbiorowe leczenie pacjentów, przewidujące ich obowiązkową aktywność fizyczną charakteru rekreacyjnego. Najbardziej popularne rodzaje takiej aktywności ruchowej – dozowane chodzenie lecznicze, gimnastyka lecznicza, jogging, ćwiczenia na siłowni i na różnych symulatorach, aquaerobika i pływanie, gry sportowe (tenis, koszykówka, siatkówka, piłka nożna i in.), a także jazda na nartach lub na łyżwach w okresie zimowym (czy na sztucznych lodowiskach) i in., wymagają od właścicieli uzdrowisk istotnego rozszerzenia zaplecza urządzeń sportowo-rekreacyjnych.

Najprostsze – to wytyczenie tzw. terenkurów – ścieżek dla dozowanego chodzenia leczniczego, i wyposażenie specjalizowanych sal gimnastycznych, ale najkorzystniejsze – to kosztowne inwestycję w budowę basenów. Niestety – większość właścicieli ośrodków wypoczynkowych na terenach kurortów balneologicznych rozwija tak popularne dziś narciarstwo alpejskie, kolarstwo górskie, jazdę konną, wycieczki na quadach czy skuterach śnieżnych, nie nadających się dla złożonego leczenia schorzeń pacjentów, ale przynoszących dobre zyski finansowe.

Bibliografia:

1. Inwentaryzacja obszaru uzdrowskiego Piwniczna-Zdrój, Instytut Turystyki w Krakwie Sp. z o.o. – Kraków: Redakcja naukowa dr Diana Drygłaś, 2011. – 168 s.
2. Strategia rozwoju turystyki uzdrowskiej w polsko-ukraińskiej części Euroregionu Karpackiego. – Rzeszów, 2014. – 55 s.
3. Węclawowicz-Bilska E, Uzdrowiska europejskie, uzdrowiska polskie – wyzwanie, Uzdrowiska górskie i podgórskie, Krynica-Zdrój, 19–20 października 2012 r., Małopolska Okręgowa Izba Architektów RP. – Kraków, 2012. – S. 17–23.